

Тернопільська обласна рада

Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА НАУКОВА МОВА

**з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література, історія)**

за освітньо-професійною програмою магістра

Кременець – 2022 рік

Комінярська І.М. Робоча програма навчальної дисципліни «Українська наукова мова» : [для студентів з галузі 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література, історія)]. Кременець, 2022. 14 с.

Розробник: Комінярська І.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури та методик їх навчання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури та методик їх навчання (протокол № 1 від 31.08. 2022 року)

Завідувач кафедри української мови і літератури та

методик їх навчання

Роман Дубровський

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 (90 год)	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна навчальна дисципліна	
Модулів – 2	спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література, історія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	
Загальна кількість годин – 90 год.		Семестр – 2	Семестр – 2
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійна програма підготовки магістра	20 год.	4 год
		Практичні	
		22 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		48 год.	80 год
		Вид контролю: екзамен	Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Українська наукова мова» пропонується як обов'язкова нормативна навчальна дисципліна для підготовки магістрантів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література, історія). Магістранти як майбутні науковці повинні володіти українською науковою мовою для здійснення своїх наукових студій.

Курс «Українська наукова мова» – сходинка у світ удосконалення та формування інтелектуальних умінь, у теорію та практику управління пізнавальною діяльністю. Вивчення даного курсу забезпечує підвищення ефективності наукових досліджень у вищій школі та випереджувальний розвиток фундаментальних пошуків, що сприяє постійному збагаченню змісту навчальних курсів новітніми науковими досягненнями в обраній фаховій галузі. Кожна наукова галузь має як загальну, так і спеціальну термінологію, що формувалася протягом історичного розвитку мови. Уміння нею користуватися в процесі наукової діяльності є надзвичайно важливим для формування компетенцій магістранта-науковця у галузі педагогіки.

У процесі вивчення української наукової мови магістрант повинен навчитися правильно будувати усне та письмове, самостійне та наукове висловлення, розуміти особливості його

жанрової будови, уживати відповідні мовні засоби. Дослідницька діяльність магістранта має бути невід'ємною складовою навчального процесу. Наукове висловлення або кваліфікаційна магістерська наукова робота відповідає таким вимогам, як актуальність, наукова обґрунтованість, послідовність і логіка викладу матеріалу, сила впливу й переконаність висновків.

Мета курсу «Українська наукова мова» : вивчити основні науково-теоретичні й мовно-прагматичні засади оформлення наукових документів різних жанрів, забезпечивши в такий спосіб належний рівень підготовки й захисту магістерської роботи.

Завданнями курсу є:

- опанувати основну загальнонаукову термінологію наукової роботи та стилю наукового дослідження;
- засвоїти різні види наукового дискурсу, чинники формування наукового стилю сучасної української літературної мови, способи викладу матеріалу в науковому стилі;
- систематизувати спеціальну наукову термінологію;
- з'ясувати особливості формально-наукової й мовно-прагматичної організації наукового документа;
- засвоїти особливості усного та писемного наукового мовлення;
- опрацювати науково-інформаційне забезпечення виконання наукової роботи;
- усвідомити особливості культури наукової мови, стилістичні вимоги до оформлення наукових робіт українською мовою.

У ході вивчення курсу «Українська наукова мова» магістрант, з огляду на набуті у вищій школі знання з української мови, повинен навчитися їх застосовувати відповідно до своїх наукових потреб, самостійно мислити, робити ґрунтовні висновки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати**:

- основні наукові праці з курсу;
- особливості наукового мовлення у своїй галузі;
- загальні й спеціальні наукові терміни українською мовою;
- основні закономірності функціонального стилю наукової літератури;
- способи викладу матеріалу в науковому дослідженні;
- основні різновиди наукових текстів;
- правила мовної організації різних наукових текстів;
- основні стандарти, нормативні документи, де зазначено вимоги до оформлення результатів науково-дослідних робіт.

У результаті опрацювання теоретичних аспектів здобувач повинен **уміти**:

- створювати власне наукове повідомлення відповідно до теми дослідження;
- науково грамотно будувати наукове висловлення;
- визначати особливості різних наукових текстів;
- виділяти важливе й другорядне в текстах;
- користуватися спеціальною науковою термінологією;
- шукати потрібні для наукової роботи відомості в сучасному інформаційному просторі.

Курс «Українська наукова мова» спрямований на формулювання студентів таких професійних компетентностей:

Інтегральна компетентність: Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері педагогічної освіти і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань, практичне впровадження отриманих результатів та переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики і характеризується комплексністю та невизначеністю

педагогічних умов організації освітнього процесу з української мови, літератури, історії в старшій (профільній) школі.

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, володіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій у педагогічній діяльності.

Фахові компетентності спеціальності:

ФК2. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою. Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички застосування комунікативних технологій, ораторського мистецтва та риторичної комунікації для здійснення комунікації у професійній сфері.

ФК8. Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних і соціокультурних контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН2. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти).

ПРН5. Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики, літературознавства та історії.

ПРН6. Знати особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Характеристика наукової роботи та стилю наукового дослідження

Тема 1. Історичні передумови становлення наукового стилю сучасної української мови.

З історії формування наукового стилю української мови. Поняття про науковий стиль української мови. Давні книжні традиції у науковому стилі. Розвиток наукового стилю в ХІХ-поч.ХХ ст.. Науковий стиль у 20-30-х роках ХХ ст. Наука та її розвиток за радянської доби. Сучасні тенденції мовного науковтворення. Позамовні чинники формування наукового стилю сучасної української мови.

Тема 2. Характеристика наукового стилю.

Перспекція та ретроспекція в науковому тексті. Способи викладу матеріалу в науковому дослідженні. Основні та похідні жанри текстів наукового стилю. Авторські стратегії і тактики основного наукового тексту. Особливості використання мовних засобів наукового стилю.

Змістовий модуль 2.

Наукова робота українською мовою

Тема 1. Кваліфікаційна робота – наукове дослідження.

Види випускових робіт українською мовою.

Науково-інформаційне забезпечення виконання наукової роботи. Пошук тем та ідей.

Наукові школи, їх концепція.

Вимоги до написання випускової роботи.

Послідовність виконання кваліфікаційної роботи. Тема та концепція дослідження. Етапи дослідження. Теоретичні та практичні джерела наукового дослідження. Укладання картотеки дослідження. Аналіз мовного матеріалу дослідження. Методологія. Методи наукових досліджень. Опрацювання, систематизація та моделювання матеріалу дослідження.

Тема 2. Структура кваліфікаційної роботи.

Структура наукової роботи. Вступ. Тема. Мета. Концепція. Завдання дослідження. Основний виклад. Теоретична і практична частина роботи. Узагальнення результатів та написання висновків.

Підготовка до публічного захисту кваліфікаційної роботи. Типові помилки у структурі наукової роботи.

Тема 3. Оформлення кваліфікаційної роботи.

Стиль наукової роботи. Вимоги до мовного та технічного оформлення наукового дослідження. Титульна сторінка. Апарат дослідження. Цитування. Список використаної літератури. Список використаних джерел. Ілюстрації. Оформлення цифрового матеріалу. Типові помилки під час оформлення наукової роботи. Додатки.

Змістовий модуль 3.

Наукова доповідь.

Тема 1. Усна наукова доповідь.

Поняття про наукову доповідь. Науковий виступ. Різновиди наукової доповіді. Схема підготовки наукової доповіді. Прийоми виголошення доповіді й привернення уваги слухачів. Інтонація як важливий засіб наукової доповіді.

Тема 2. Мовна особистість доповідача.

Поняття про мовну особистість. Рівні володіння мовою. Мовна майстерність. Мовна компетенція.

Тема 3. Наукові заходи та розвиток наукової мови.

Наукова конференція. Науковий діалог. Дискусія. Рекомендації щодо проведення дискусії. Підготовка дискусії. Комунікативні стратегії. Наукова суперечка. Диспут. Доповідь. Тези. Конспектування.

Тема 4. Електронна презентація наукового виступу.

Роль інформаційних засобів у науковому виступі. Характеристика електронної презентації. Структура електронної презентації. Принципи створення електронних презентацій. Особливості сприйняття електронного тексту.

Змістовий модуль 4.

Публічний виступ – ознака фаховості майбутнього науковця-філолога.

Культура наукової української мови

Тема 1. Поняття про публічну монологічну мову.

Ораторська мова. Тематика публічних промов. Форми реалізації публічного мовлення. Підготовка публічної промови. З історії публічної мови.

Тема 2. Диференціація фахового монологічного публічного мовлення.

Поняття про красномовство. Роди і види публічної мови. Дипломатичне красномовство.

Тема 3. Поетапність підготовки публічного фахового монологу.

Етапи підготовки і виголошення промови. Вибір теми. Збір інформації. Структурування матеріалу. Написання промови. Фактори зовнішності оратора. Контакт із слухачем. Структура промови.

кваліфікаційної роботи.	7	1		2		4	7	1		2		6
Тема 3. Оформлення кваліфікаційної роботи.	8	2		2		4	4					6
Разом за змістовим модулем 2	23	5		6		12	15	1		2		12
<u>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.</u>												
<u>Наукова доповідь</u>												
Тема 1. Усна наукова доповідь.	5	1		1		3		6				6
Тема 2. Мовна особистість доповідача	7	2		2		3		6				6
Тема 3. Наукові заходи та розвиток наукової мови.	5	1		1		3		6				6
Тема 4. Електронна презентація наукового виступу.	7	2		2		3	3	9		2		6
Разом за змістовим модулем 3	24	6		6		12	27	4		2		24
<u>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.</u>												
<u>Публічний виступ – ознака фаховості майбутнього науковця-філолога</u>												
<u>Культура наукової української мови</u>												
Тема 1. Поняття про публічну монологічну мову.	6	1		2		3	4	8				8
Тема 2. Диференціація фахового монологічного публічного мовлення.	6	2		1		3	6	8				8

Тема 3. Поетапність підготовки публічного фахового монологу.	6	1		2		3	13	10		1		8
Тема 4. Сутність і специфіка фахової діалогічної мови. Культура наукової української мови.	5	1		1		3	10	8				8
Разом за змістовим модулем 4	23	5		6		12	33	34		1		24
Усього годин	90	20		22		48	90	90		6		80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історичні передумови становлення наукового стилю сучасної української мови.	2
2	Характеристика наукового стилю.	2/1
3	Кваліфікаційна робота – наукове дослідження.	2
4	Структура кваліфікаційної роботи.	2/2
5	Оформлення кваліфікаційної роботи.	2
6	Усна наукова доповідь	1
7	Мовна особистість доповідача	2
8	Наукові заходи та розвиток наукової мови.	1
9	Електронна презентація наукового виступу.	2/2
10	Поняття про публічну монологічну мову. Диференціація фахового монологічного публічного мовлення.	2
		1
11	Поетапність підготовки публічного фахового монологу. Сутність і специфіка фахової діалогічної мови. Культура наукової української мови.	2/1
		1
	Разом	22/6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історичні передумови становлення наукового стилю сучасної української мови.	6/6
2	Характеристика наукового стилю.	6/6
3	Кваліфікаційна робота – наукове дослідження.	4/4
4	Структура кваліфікаційної роботи.	4/4
5	Оформлення кваліфікаційної роботи.	4/4
6	Усна наукова доповідь	3/6
7	Мовна особистість доповідача	3/6
8	Наукові заходи та розвиток наукової мови.	3/6
9	Електронна презентація наукового виступу.	3/6
10	Поняття про публічну монологічну мову.	3/8
11	Диференціація фахового монологічного публічного мовлення.	3/8
12	Поетапність підготовки публічного фахового монологу.	3/8
13	Сутність і специфіка фахової діалогічної мови. Культура наукової української мови.	3/8
	Разом	48/80

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Написати анотацію до однієї з книг (з досліджуваної проблеми).
2. Проаналізувати науковий текст (з досліджуваної проблеми).
3. Написати наукову статтю (за темою свого дисертаційного дослідження).

4. Написати тези за темою власного дослідження.
5. Підготувати електронну презентацію.
6. Підготувати наукову доповідь.
7. Підготувати фаховий виступ (лекцію з теми).
8. Розробити термінологічний мінімум з проблеми.
9. Скласти перелік типових виразів власного наукового дослідження.

7. Методи навчання

1. Лекції.
2. Робота зі словниками, енциклопедіями, довідковою літературою.
3. Робота з навчальною, науковою літературою, конспектування праць.
4. Робота з інформаційними ресурсами, у мережі Інтернет

8. Методи контролю

1. Перевірка самостійної роботи.
2. Захист самостійної роботи.
3. Бесіда-опитування.
4. Підсумковий контроль (екзамен).

9. Розподіл балів, що присвоюються студентам на екзамені

		ПТ	Самостійна робота	Сума
Поточне тестування.				
Модульний контроль.				
II сем.	11 сем x 5б.= 55 б.	20	25	100 (екзамен) x 0,5

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Плани практичних занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.

11. Рекомендована література

Базова

1. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
2. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі сучасної української мови. К.: АртЕк, 1999. 258 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. Посібник. Тернопіль: підручники і посібники, 2008. 256 с.
4. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 624 с.
5. Климова К.Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: Монографія. Житомир, 2010. 558 с.
6. Мацько Л.І. Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів осв.-кваліф. рівня «магістр» / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 607 с.
7. Мацько Л.І., Денискіна Г.О. Українська наукова мова (теорія і практика): навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.
8. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: [навч. посіб] .К.: Центр навч. л-ри, 2006. 312 с.
9. Онкович Г.В. Хата: слово-тема і культурознак. Мовні стилі: навч. посіб. К.: ІВО АПН України, 2010. 71 с.
10. Семенов О.М. Культура наукової української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
11. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: підручник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.

Допоміжна

1. Богдан С. К. Семантична визначеність вставних одиниць у науковому тексті. Українське мовознавство. К.: Вища школа, 1988. Вип. 15. С. 124-129.
2. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: навч. посіб. К.: АртЕк, 1998. 190 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. посіб.. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 256 с.
4. Гінзбург М. Д. Десять відомих правил українського ділового та наукового стилю, зведені в систему. Стандартизація, сертифікація, якість. 2004. № 2. С. 22-28.
5. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: Монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
6. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. К.: КНЕУ, 2001. Вип. IV. С. 11-14.
7. Дротянко Л. Наукова і побутова мови у процесі взаємопроникнення культур. Вісник НАН України. 2005. № 11. С. 51-58.

8. Дядюра Г. М. Функціональні параметри образності в науковому стилі (на матеріалі текстів природничих та технічних наук): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Черкаськ. інжен.-технол. ін-т. Черкаси, 2001. 18 с.
9. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). К.: Довіра, 1999. 267 с.
10. Жайворонок В. В. та ін. Українська мова в професійній діяльності: навч. посіб. К.: Вища школа, 2006. 431 с.
11. Зелінська Н. В. Сучасний науковий дискурс: парадокси розвитку. Вісник Київськ. міжн. ун-ту. 2004. Вип. 3. С. 13-25.
12. Карпіловська Є., Структурні зміни української наукової термінології протягом двадцятого сторіччя. Проблеми української термінології. Вісник НУ «Львівська політехніка». 2004. № 503. С. 3-8.
13. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. К., 1970. 306 с.
14. Кочерга О. Деякі міркування про шляхи і манівці розвитку української наукової термінології. Сучасність. 1994. № 399-400. С. 173-182.
15. Культура мовлення вчителя-словесника / О. М. Горошкіна (уклад.). Луганськ: навчальна книга, 2007. 111 с.
16. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: навч. посібник. К.: Ліра-К, 207. 240с.
17. Михайлова О. П. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості: Навч. посіб. Х., 2000. 97 с.
18. Непійвода Н. Автор наукового твору: спроба психологічного портрета. Мовознавство. 2001. № 3. С. 11—23.
19. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
20. Основи наукового мовлення: Навч.-метод. посіб. Уклад. Т. В. Симоненко. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. 2005. 80 с.
21. Сербенська О. Культура усного мовлення: Практикум: навч. посіб. К.: Центр навч. літератури, 2004. 216 с.
22. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація: Навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с.
23. Чепіга І. П. Мовленнєві особливості наукового тексту: текст-міркування, текст-доказ. Лінгвістичні студії. Донецьк, 2002. Вип. 10. С. 157-161.

Словники

1. Бибик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: Тлумачення, словотворення та слововживання: Близько 35 000 слів і словосполучень. Х.: Фоліо, 2006. 623 с.
2. Білоус М., Сербенська О. Екологія українського слова. Практичний словник-довідник. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 88 с.
3. Бук С. 3000 найчастотніших слів наукового стилю сучасної української мови / Наук. ред. Ф. С. Бацевич. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 192 с.
4. Бурячок А. А. Орфографічний словник української мови. К.: Наукова думка, 2002. 460 с.
5. Бурячок А. А. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / НАН України; Інститут мовознавства ім. 0.0. Потебні. К.: Наукова думка, 1999.
6. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики: 253 000 слів / В. І Бусел (авт., кер. проекту та гол. ред.). К. Ірпінь: Перун, 2004. 887 с.
7. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Міжнародний фонд «Відродження». Львів: Фенікс, 1996. 223 с.
8. Дзюбишина-Мельник Н. Я., Дужик Н. С, Єрмоленко С. Я., Ленець К. В., Пустовіт Л. О. Культура мови на щодень. НАН України; Інститут української мови. К.: Довіра, 2000. 170 с.

9. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко (ред.). К.: Либідь, 2001. 224 с.
10. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. Вид. 2-ге. К.: Довіра, 2006. 477 с.
11. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля К., 2006. 716 с.
12. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. К.: Знання, 2004. 367 с.
13. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2000. 87 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України: URL :<http://www.nbuv.gov.ua>
2. Сайт Українського мовно-інформаційного фонду: URL <http://www.ulif.org.ua>
3. Донецький лінгвістичний портал: URL <http://www.mova.dn.ua/>
4. Українська мова в інтернеті: URL <http://www.nowamowa.com.ua>
5. Культура мови: URL <http://www.kultura-mowy.wikidot.com>